

Київський університет імені Бориса Грінченка

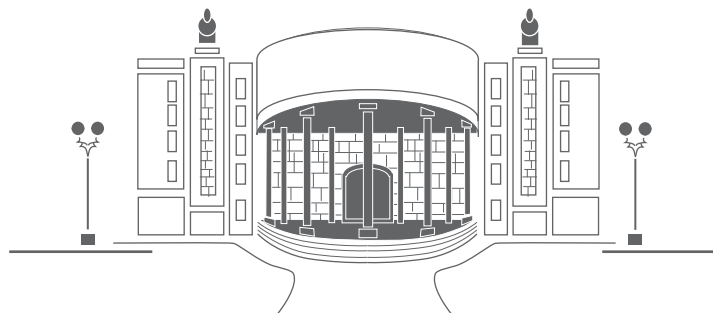
ISSN 2311-2409 (Print)
ISSN 2412-2009 (Online)
DOI:10.28925/2311-2409.2020.34

Педагогічна ОСВІТА: *теорія і практика*

Pedagogical Education:
Theory and Practice

Психологія
Педагогіка

Psychology
Pedagogy

Збірник
наукових праць

№ 34 (2) • 2020

Рік заснування — 2001
Виходить двічі на рік

The year of foundation: 2001
Frequency: semi-annual

Київ • 2020

ЗАСНОВНИК

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

**Педагогічна освіта: теорія і практика
Психологія. Педагогіка**

Науковий журнал

№ 34 (2) 2020

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
КВ № 199961-9761 ПР,
видане Державною реєстраційною службою України
28.05.2016 р. (перереєстрація)

Липень — грудень

Рік заснування — 2001
Виходить двічі на рік

Журнал індексується
в міжнародних бібліографічних базах
Google Scholar, ResearchBible

Журнал підтримує політику відкритого доступу

Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 11 від 17.12.2020 р.)

У журналі публікуються розвідки, присвячені актуальним проблемам педагогіки і психології; результати фахових, теоретичних і експериментальних досліджень психологічної і педагогічної галузей освітянського напрямку наукового знання та методичного забезпечення педагогічного процесу за результатами наукових пошуків.

URL: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/aboutJournal>

ISSN 2311-2409 (Print)
ISSN 2412-2009 (Online)
DOI:10.28925/2311-2409.2020.34

Головна редакторка:

Паламар Світлана Павлівна,
кандидатка педагогічних наук,
старша наукова співробітниця (Україна).

Заступниця головної редакторки:

Хоружа Людмила Леонідівна,
докторка педагогічних наук, професорка (Україна).

Відповідальна секретарка:

Козир Маргарита Валентинівна,
кандидатка педагогічних наук (Україна).

Технічна секретарка:

Билан Ольга Миколаївна (Україна).

Редакційна колегія:

Васьківська Галина Олексіївна,
докторка педагогічних наук (Україна);
Гаврілова Людмила Гаврилівна,
докторка педагогічних наук (Україна);
Варченко-Троценко Лілія Олександрівна,
кандидатка педагогічних наук (Україна);
Вембер Вікторія Павлівна,
кандидатка педагогічних наук (Україна);
Савенкова Ірина Іванівна,
докторка психологічних наук (Україна);
Перепелюк Тетяна Дмитрівна,
кандидатка психологічних наук (Україна);
Сергеєнкова Оксана Павлівна,
докторка психологічних наук (Україна);
Лозова Ольга Миколівна,
докторка психологічних наук (Україна).

Іноземні члени редакційної колегії:

Євгенія Смирнова-Трибульська
(*Eugenia Smyrnova-Trybulska*),
докторка габлітована (Республіка Польща);
Йозеф Малах (*Josef Malach*),
доктор педагогічних наук (Чеська Республіка).

FOUNDER

BORYS GRINCHENKO
KYIV UNIVERSITY

**Pedagogical education: Theory and Practice.
Psychology. Pedagogy**

Scientific Journal

№ 33 (1) 2020

Certificate of State Registration of Printed Mass Media
KV № 199961-9761 PR,
issued by the State Registration Service of Ukraine
28.05.2016
(re-registration)

January — June

The year of foundation: 2001
Frequency: semi-annual

The journal is indexed
in international bibliographic databases Google Scholar,
Research Bible

The journal supports open access policy

Recommended for publication by the Academic Council
of Borys Grinchenko Kyiv University
(*Rec. No 11 dated 17.12.2020*)

Chief Editor:

Palamar Svitlana,
PhD in Pedagogical Sciences, Senior Research Fellow
(Ukraine).

Deputies Chief Editor:

Khoruzha Lyudmyla,
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine).

Executive Secretary:

Margaryta Kozyr,
PhD in Pedagogical Sciences (Ukraine).

Technical Secretary:

Olga Bylan (Ukraine).

Editorial Board:

Halyna Vaskivska,
Doctor of Pedagogical Sciences (Ukraine);
Gavrilova Lyudmila,
Doctor of Pedagogical Sciences (Ukraine);
Lilia Varchenko-Trotsenko,
PhD in Pedagogical Sciences(Ukraine);
Victoria Wember,
PhD in Pedagogical Sciences(Ukraine);
Iryna Savenkova,
Doctor of Psychological Sciences (Ukraine);
Tetyana Perepelyuk,
PhD in Psychological Sciences (Ukraine);
Oksana Sergeenkova,
Doctor of psychological sciences (Ukraine)
Olga Lozova,
Doctor of Psychological Sciences (Ukraine);

URL: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/aboutJournal>

Foreign members of editorial board:

Eugenia Smyrnova-Trybulska,
Doctor Habilitat (Republic of Poland);
Josef Malach,
Doctor of Pedagogical Sciences (Czech Republic).

ISSN 2311-2409 (Print)
ISSN 2412-2009 (Online)
DOI:10.28925/2311-2409.2020.34

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

- Паламар С., Нежива Л.*
Методична модель застосування доповненої реальності на уроках читання в початковій школі 6
- Проворова Є.*
Удосконалення методичної компетентності вчителів музики в закладі загальної середньої освіти 14
- Машовець М., Голота Н., Карнаухова А.*
Сучасна модель практичної підготовки майбутніх педагогів 21
- Куземко Л.*
Навички XXI століття в контексті забезпечення якості професійної підготовки педагога 28

РОЗДІЛ II ЄВРОПЕЙСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

- Vavříková H.*
Axiologization as a tool of prevention Social pathological phenomena
in czech society ageism in czech society 34
- Vavříková H.*
Pedagogical facilitation from view of university students 47

РОЗДІЛ III ПЕДАГОГІЧНІ КОНЦЕПЦІЇ КРИЗЬ ПРИЗМУ ІСТОРІЇ

- Сухомлинська Л.*
Просвітитель і педагог І.І. Горбунов-Посадов про формування у дітей
ціннісного ставлення до світу живого. 57
- Леонтьєва І.*
Генега андрагогічного знання: історичний аспект 66

РОЗДІЛ IV ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ

- Мієр Т.*
Сутність освітніх парадигм і поліпарадигмальних проявів у багатовимірній педагогічній реальності
та особистісній самореалізації студентів під час е-навчання 73
- Коваленко С., Бовтрук Н.*
Здійснення процедури нострифікації в країнах ЄС та Україні 84

РОЗДІЛ V ПСИХОЛОГІЯ І СОЦІОЛОГІЯ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ НАУКИ

- Литвиненко О.*
Технології психокорекційної роботи в контексті онтогенезу та дизонтогенезу
особистісного становлення підлітків. 91
- Чернуха Н., Слабковська А.*
Соціальна відповідальність як сучасна необхідність для батьків-усиновителів 99
- Співак Я., Співак Л., Кузнецов О., Беседіна Є., Дудник К.*
Сучасні проблеми підготовки майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності 105

CONTENTS

SECTION I APPLIED ASPECTS OF PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL EDUCATION

- Palamar S., Nezhiva L.*
Methodical Model of Augmented Reality Application in Reading Lessons in Primary School.6
- Provorova Ye.*
Improving the Methodological Competence of Music Teachers
in general secondary education Comprehensive Secondary Education Institutions.14
- Mashovets M., Golota N., Karnaukhova A.*
Modern Model of Practical Training of Future Teachers.21
- Kuzemko L.*
Skills of the 21st Century in the Context of Quality Assurance of Teacher Training28

SECTION II EUROPEAN SCIENTIFIC STUDIES

- Vavříková H.*
Axiologization as a tool of prevention social pathological phenomena in czech society34
- Vavříková H.*
Pedagogical Facilitation from View of University Students47

SECTION III PEDAGOGICAL CONCEPTS THROUGH THE PRISM OF HISTORY

- Sukhomlinska L.*
Enlightener and educator i. i. gorbunov-posadov about development
of valuable attitude to living beings world among children57
- Leontiev I.*
Genesis of Andragogical Knowledge: historical aspect66

SECTION IV THEORETICAL FUNDAMENTALS OF DEVELOPMENT OF MODERN PEDAGOGY

- Miier T.*
The Essence of Educational Paradigms and Polyparadigmatic Manifestations
in Multidimensional Pedagogical Reality and Personal self-Realization of Students in e-Learning.73
- Kovalenko S., Bovtruk N.*
Implementation of the Nostrification Procedure in the EU and Ukraine.84

SECTION V PSYCHOLOGY AND SOCIOLOGY IN THE CONTEXT OF MODERN SCIENCE

- Litvinenko O.*
Technologies of Psychological Correction in the Context of Ontogenesis and Dysontogenesis
of Personal Development of Adolescents.91
- Chernukha N., Slabkovska A.*
Social Responsibility as a Modern Necessity for Adoptive Parents99
- Spivak J., Spivak L., Kuznetsov O., Besedina E., Dudnyk K.*
Modern Problems of Preparation of Future Social Workers for Professional Activity105

С. Коваленко,

помічник проректора з питань іноземних громадян,
аспірант кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка
s.kovalenko.asp@kubg.edu.ua

ORCID iD 0000-0002-9131-3912

Н. Бовтрук,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти»
bovtruk1008@gmail.com

ORCID iD 0000-0001-6480-1614

ЗДІЙСНЕННЯ ПРОЦЕДУРИ НОСТРИФІКАЦІЇ В КРАЇНАХ ЄС ТА УКРАЇНІ

У статті здійснено аналіз щодо проведення процедури нострифікації в країнах ЄС та Україні, схарактеризовано поняттєво-термінологічний апарат щодо нострифікації, окреслено теоретичні, організаційні, змістові й процесуальні засади щодо проведення нострифікації в країнах ЄС та Україні. Визначено основні недоліки та перспективи вдосконалення процедури визнання документів про освіту в Україні шляхом використання міжнародного досвіду.

Ключові слова: нострифікація, визнання документів про освіту, еквівалентність кваліфікацій, зона європейського простору, європейський простір, міжнародна інтеграція, Болонський процес, Лісабонська конвенція.

© Коваленко С., Бовтрук Н., 2020

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020

Наша країна останнім часом активно інтегрується до європейського освітнього та культурного простору, відбувається обмін студентами та викладачами, обмін науковими здобутками, налагодження взаємовигідних партнерських відносин. Саме тому Україна має орієнтуватися на європейський ринок праці, а отже підготовка фахівців має відповідати європейським стандартам освіти. Зважаючи на те, що Україна є країною-учасницею Болонського процесу, можемо стверджувати, що саме Болонський процес став засобом для інтеграції освітньої системи нашої країни до європейського освітнього простору. Це все, в свою чергу, позитивно вплинуло на швидку та якісну реалізацію програм обміну науковим та педагогічним досвідом, академічної мобільності студентів, аспірантів, викладачів тощо. Саме це і зумовлює **актуальність** нашого дослідження.

Мета нашого дослідження — визначити як здійснюється процедура нострифікації в країнах ЄС та Україні. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- 1) схарактеризувати поняттєво-термінологічний апарат дослідження;
- 2) окреслити теоретичні, організаційні, змістові і процесуальні засади щодо проведення нострифікації в країнах ЄС та в Україні;

3) визначити основні тенденції, спільні і відмінні риси в діяльності країн ЄС та України щодо нострифікації дипломів про вищу освіту.

Об'єктом дослідження є процес нострифікації в країнах ЄС та в Україні

Предмет дослідження — порівняльний аналіз теоретичних, організаційних, змістових і процесуальних засад діяльності країн ЄС та України щодо нострифікації.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Деякі проблеми правового регулювання процедури визнання (нострифікації) розглядали в своїх роботах такі фахівці сучасної правової теорії та практики: І. Дахно, А. Гожик, І. Зарубінська, С. Калашникова, В. Луговий, Ю. Шашкевич, Ж. Таланова, С. Шитікова та ін.

Виклад основного матеріалу. Нострифікація за визначенням МОН України є процедурою визнання іноземних документів про освіту з метою забезпечення громадян, які здобули освіту в інших державах, на продовження освіти та/або професійну діяльність в Україні та здійснюється в індивідуальному порядку. Водночас цей термін, наразі, не є загальноприйнятним в більшості країн Європейського Союзу та і в Україні, він більш широко використовувався раніше.

«Визнання іноземних документів про освіту» — саме цей термін стає загальноживаним для України та Зони європейського простору.

«Взаємне визнання дипломів є необхідною умовою для створення єдиного простору освіти в ЄС» — стверджує І. Артёмов.

Вже сьогодні, можна стверджувати про реалізацію першочергових умов, лише з'явилась велика необхідність вдосконалення, як нормативно-правової бази так і технічної, а також використання інформаційних засобів із забезпеченням безпеки даних тощо.

Ні, власне, сама Лісабонська конвенція, ні інші юридичні документи, спрямовані на її імплементацію не послуговуються такими термінами як «нострифікація» та «еквівалентність». Відповідно, вказані терміни більше використовувалися в практиках поширених десятиліття назад. Втім, на сьогодні, національні законодавства деяких країн-учасниць Лісабонської конвенції все ще послуговуються цією дещо застарілою термінологією. Станом на зараз, допускається використання цих термінів на рівні національного законодавства в тому випадку, якщо їх зміст абсолютно збігається з терміном «визнання». В глобальному сенсі «нострифікація» і «еквівалентність» як процедури оцінювання мають дещо різне значення, що вказують на більш сильну потребу щодо схожості іноземних кваліфікацій і потребують різних умов для впровадження у життя. Згідно з європейським законодавством терміни «встановлення еквівалентності» і «визнання іноземної кваліфікації» виокремлюються і між ними встановлене чітке розмежування, в той час як в українських юридичних та правових документах вони, як правило, використовуються паралельно (В. Бугров, 2014, с. 98).

З-поміж численних викликів, які постають на шляху інтеграції науки і освіти України у загальноєвропейський простір на засадах Болонської декларації, одним з найбільш нагальних, на нашу думку, є проблема обопільного визнання дипломів про вищу освіту в Україні і в країнах Європейського Союзу. Взаємне визнання дипломів — це важливий чинник, який допомагає створювати та підтримувати єдиний ринок праці всередині ЄС. Взаємне визнання дипломів в ЄС гарантується Маастрихтським договором про свободу руху осіб, свободу надання послуг і свободу заснування компаній. Існує 2 види визнання дипломів: визнання для навчання і з метою професійного визнання. На рівні ЄС визнання дипломів не здійснюється, адже кожна окрема держава — член Європейського Союзу — самостійно організовує свою освітню систему, а також встановлює власні вимоги щодо якості навчальних програм та їх змістового наповнення. Дипломи про вищу освіту проходять процедуру

визнання на рівні закладів вищої освіти, таких як університети. Уніфікація систем освіти має спростити дану процедуру, для чого було започатковано Болонський процес. Крім цього є добровільні за своєю суттю програми з визнання кваліфікацій (такі як ERASMUS). Професійне визнання дипломів у ЄС проводиться з метою продовження професійної діяльності на базі попередньої освіти (І. Артёмов, О. Ващук, 2011, с. 24).

До загальноприйнятих у Європі нормативно-правових документів, які регулюють питання нострифікації належать Лісабонська конвенція (м. Лісабон, 1997 р.), декларація, прийнята у Сорбонні (м. Париж, 1998 р.) та Болонська конвенція (м. Болонья, 1999 р.), яка є спільною декларацією міністрів освіти ЄС. У першу чергу, ця процедура здійснюється відповідно до положень, затверджених Лісабонською конвенцією про визнання (Конвенція щодо визнання кваліфікацій про вищу освіту в Європі), що була розроблена Радою Європи і ЮНЕСКО та ухвалена на засіданні національних представників у Лісабоні 8–11 квітня 1997 року й ратифікована Україною 3 грудня 1999 року. Ця конвенція передбачає створення узгодженої та послідовної процедури визнання відповідних кваліфікацій у системі вищої освіти. Метою створення такого документа є забезпечення того, що кваліфікації країни-учасниці Конвенції з однієї держави можуть бути визнані в іншій. Лісабонська конвенція про визнання є ключовим правовим інструментом визнання кваліфікацій у Європі та Північній Америці регіону ЮНЕСКО. У 2014 році 55 країн підписали Конвенцію та 53 ратифікували її.

Попри те, що Україна приєдналася до Болонського процесу і Лісабонської конвенції про визнання дипломів про вищу освіту в регіоні Європи від 1997 року, дипломи українських закладів вищої освіти в ЄС не визнаються автоматично. Заклади вищої освіти в Європейському Союзі мають свої вимоги до іноземних документів про освіту, і в кожному конкретному випадку потрібно встановлювати відповідність цим вимогам. Крім того, існує питання щодо відповідності законодавства України вимогам, які мають місце серед країн ЄС, і європейського законодавства до наших реалій (В. Бугров, 2014, с. 98).

Спільна декларація була підписана чотирма європейськими міністрами 25 травня 1998 року в м. Париж (Сорбонна). До основних її положень належать, зокрема такі, як: створення відкритого європейського простору в галузі вищої освіти; міжнаціональне визнання та потенціал систем вищої освіти, що напряду пов'язано з відкритістю та простотою щодо розуміння дипломів, ступенів і кваліфікацій; основне направлення на двоступеневу структуру вищої освіти (бакалавр, магістр) як умова поліпшення

конкурентоздатності систем європейської освіти і визнання; використання кредитно-трансферної системи (ECTS); міжнаціональне визнання диплому бакалавра в якості першого ступеня вищої освіти; ратифікація Лісабонської конвенції; уподібнення структур виданих дипломів і циклів (ступенів, етапів, рівнів, ярусів) навчання; спільна позиція європейських країн в світі, яка полягає в постійному прагненні до вдосконалення та інновацій в сфері освіти, доступної для всіх громадянам ЄС тощо.

На державному рівні Болонський процес фактично було започатковано 19.06.1999 р. в м. Болонья (Італія), коли 29 міністрів освіти від імені своїх урядів підписали документ, який отримав назву «Болонська декларація». Цим актом було регламентовано встановлення єдиних вимог, критеріїв та стандартів національних систем вищої освіти і прийнято пропозицію щодо створення єдиного простору освіти та науки в ЄС до 2010 року. У межах цього простору мають діяти однакові вимоги щодо визнання дипломів про освіту, працевлаштування та мобільності громадян, що значно покращить стан конкурентоздатності ринку праці й освітніх послуг ЄС. Саме з допомогою цієї декларації було заявлено про прийняття загальної системи порівняльних освітньо-кваліфікаційних рівнів, зокрема шляхом затвердження додатку до диплому; впровадження у всіх країнах двох циклів навчання за формулою 3 + 2 (роки), перший бакалаврський цикл повинен тривати щонайменше три роки, а другий, магістерський — щонайменше два роки, і вони повинні сприйматися на європейському ринку праці саме, як освітні та кваліфікаційні рівні; створення кредитних систем відповідно до європейської кредитно-трансферної системи, включаючи постійну освіту; сприяння європейській співпраці у забезпеченні якості освіти, розробка критеріїв порівняння та методів оцінки якості; усунення перешкод для академічної мобільності студентів та викладачів у межах означеного освітнього простору (Є. Красняков, 2012, с. 22–26).

Стратегічний документ про освіту Державної національної програми «Освіта» (Україна ХХІ століття) ставить завдання створення та реалізації довгострокової програми співробітництва в сфері освіти, імплементація ефективних механізмів для входження програм ЮНЕСКО з освіти та науки, інших міжнародних організацій, фондів тощо, а також створення спільних освітніх центрів разом із партнерами з-за кордону, укладення міжнародних договорів щодо визнання документів про освіту та кваліфікацію фахівців та робітників тощо (Державна національна програма «Освіта», 1994, с. 59–61).

Головні засади щодо інтеграції української освіти та науки в загальноєвропейський простір

відображено в рішеннях Колегії МОН України: «Підвищення ефективності освіти і науки як дієвого чинника розвитку та інтеграції в європейське співтовариство» (Підвищення ефективності освіти і науки як дієвого чинника розвитку та інтеграції в європейське співтовариство: Рішення Колегії Міністерства освіти і науки України, 2004, № 3/1- 4, <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v01-4290-04#Text>), «Щодо поглиблення інтеграції науки та освіти в умовах сучасності» (2006 р.) та «Вища освіта України — європейський вимір: стан, проблеми, перспективи» (Вища освіта України — європейський вимір: стан, проблеми, перспективи: Рішення Колегії Міністерства освіти і науки України, 2008, № 3/1–4, <https://ips.ligazakon.net/document/MUS7507>).

Відповідно до закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. (Про вищу освіту: Закон України, 2014, <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>) процедура визнання іноземних документів про освіту зазнала суттєвих змін, а саме: вищі навчальні заклади в Україні отримали можливість самостійно проводити процедуру визнання; впровадження спрощеної процедури визнання для декількох категорій іноземних освітніх документів; використання методу оцінки кваліфікацій та встановлення еквівалентності шляхом порівняння міжнародних та національної рамки кваліфікацій; підсумкове рішення про визнання, включаючи встановлення еквівалентності, здобутих в іноземних вищих навчальних закладах ступенів освіти та вчених звань під час зарахування на навчання та / або на посаду наукового чи науково-педагогічного працівника, приймається самим вищим навчальним закладом; визначено порядок обліку прийнятих всіма компетентними органами рішень та моніторингу їх відповідності нормам міжнародних та національних нормативно-правових актів; визначена процедура апеляції рішення компетентного органу; визначена процедура визнання іноземних освітніх документів для осіб зі статусом біженців та осіб, які прирівняні до них; функції інформаційно-консультаційного забезпечення закріплено за Національним інформаційним центром академічної мобільності — ENIC Ukraine.

Здійснення власне процедури нострифікації в Україні регулюється наказом Міністерства освіти і науки України № 504 від 05.05.2015 р. (зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27.05.2015 р. за № 614/27059) «Деякі питання визнання в Україні іноземних документів про освіту», яким затверджено Порядок визнання здобутих в іноземних вищих навчальних закладах ступенів вищої освіти (Деякі питання визнання в Україні іноземних документів

про освіту: Порядок визнання здобутих в іноземних вищих навчальних закладах ступенів вищої освіти: Наказ МОН України від 5 травня 2015 р. № 504, 2015, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0614-15#Text>).

Процедуру визнання іноземних освітніх документів на території України здійснює державне підприємство «Інформаційно-іміджевий центр» Міністерства освіти і науки України, на яке відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2011 року № 924 покладено функції Національного інформаційного центру академічної мобільності ENIC Ukraine та якому доручені роботи з підготовки документів для прийняття МОН рішення щодо визнання чи невизнання іноземних документів про освіту.

Професійне визнання дипломів в ЄС здійснюється для подальшої професійної діяльності на базі попередньої освіти. Здебільшого не існує єдиних вимог щодо професійного визнання дипломів на рівні ЄС: роботодавці в кожній країні здійснюють таке визнання за бажанням. Вимоги до визнання таких дипломів встановлює власне ринок праці в кожній країні. Це відповідає принципам вільного пересування людей, надання послуг та створення компаній. Однак із цього правила є винятки для певних професій, які вимагають особливої процедури визнання дипломів — інакше особа не матиме права займатися професійною діяльністю в іншій державі, що входить до Європейського Союзу. Існує проблема відповідності (адаптації) законодавчої бази України до вимог, що існують у країнах ЄС та навпаки. Це основна проблема при розв'язанні означеного питання.

Правова основа визнання іноземних дипломів у Польщі носить двосторонній характер. До вступу в ЄС країна мала понад 30 таких угод, проте тільки дві — з країнами ЄС (Німеччиною та Австрією). Процес пришвидшився після вступу Польщі до ЄС. Старий Закон «Про вищу освіту» (1990 р.) не містить положень, що стосуються видачі спільних дипломів. Вони враховані в новому законі (2005 р.). Запровадження системи «В / М» (Bachelor / Master) позитивно позначилось на визнанні дипломів вищої освіти (О. Токаренко, 2013).

Так, наприклад, у Чеській Республіці згідно з міжнародною угодою країн Європейського Союзу та України необхідний тільки процес нострифікації, апостилізацію проводити не потрібно (Закон Чеської Республіки № 111 від 2011 року, § 89).

Визнанням вищої освіти займаються університети, у яких є відповідні факультети, процедура, як правило, безкоштовна.

Після вибору університету, у якому буде провадитися нострифікація, необхідно заповнити заяву про визнання закордонної вищої освіти й кваліфікації. Слід зазначити, що диплом спеціаліста, який видається в Україні, прирівнюється

до кваліфікації магістра, тому в заяві слід зазначити саме цей пункт.

За детальним аналізом Шаталової Л. щодо строків видно, що надання адміністративної послуги визнання документів про освіту в ЄС мають термін від 15 днів до 3 місяців. При цьому у більшості країн терміни становлять один або три місяці. Дослідниця стверджує, що варто запозичити досвід країн, в яких ця послуга триває від 15 до 30 днів, а у випадку нагальної потреби можливо подовжити термін до 3-х місяців.

Термін розгляду документів та визнання вищої освіти в університетах Чеської Республіки становить 30 днів. У більш складних випадках він може бути продовжений до 60 днів (Л. Шаталова, 2016).

Строки надання адміністративної послуги нострифікації в Україні залежать від важкості виконання процедур та оперативності одержання МОН та Центром академічної мобільності, в разі потреби, відповідей на запити від офіційних органів інших країн, іноземних закладів освіти, рад з акредитації та інформаційних центрів щодо академічної мобільності та визнання тощо.

Проблемним питанням цього етапу є організація формування відповідей українських закладів освіти на будь-які обґрунтовані запити суб'єктів оцінювання освітніх кваліфікацій країн зарубіжжя щодо інформації, необхідної для такого оцінювання.

У ст. 20 Закону України «Про доступ до публічної інформації» встановлені більш короткі терміни надання публічної відповіді заявнику — протягом 5 робочих днів з дня отримання запиту. Існують також спеціальні терміни, якщо для надання інформації потрібно обробити велику кількість даних, термін розгляду запиту може бути продовжений до 20 днів. Загальний термін надання адміністративної послуги з визнання документів у галузі освіти та науки не може перевищувати 45 календарних днів з дня отримання всіх необхідних документів для здійснення процедури визнання.

Як бачимо, в європейських країнах існує тенденція щодо скорочення термінів надання адміністративної послуги щодо визнання документів про освіту та й часткове спрощення самої процедури відповідно до європейських стандартів в країнах ЄС.

Висновки. Розглянувши досвід європейського простору з питань тлумачення процедур визнання документів про освіту, доцільно розглядати окремо визнання документів про освіту (нострифікація) та встановлення еквівалентності. Нострифікація — це процедура визнання іноземних документів про освіту з метою забезпечення громадян, які здобули освіту в інших державах, на продовження освіти та/або професійну діяль-

ність в Україні та здійснюється в індивідуальному порядку.

Отримані на основі проведеного теоретичного аналізу результати дають змогу з нових позицій оцінити тенденції визнання іноземних документів про освіту, що призведе для вдосконалення практики встановлення відповідності академічних і професійних прав, а також освітніх та освітньо-кваліфікаційних рівнів закордонних освітніх документів (кваліфікацій) державним стандартам освіти в Україні.

Отже, це має забезпечити права громадян, які здобули освіту в іноземних державах, як продовжувати свою освіту, так і працевлаштовуватися на території України та в країнах ЄС.

Важливим залишається питання вдосконалення надання адміністративної послуги з визнання іноземних освітніх документів в Україні із застосування міжнародного досвіду у співпраці органів надання адміністративних послуг та ЗВО, що суттєво зменшить строки її виконання відповідно до європейських стандартів.

ДЖЕРЕЛА

1. Артёмов И., Ващук О. Концептуальні та правові основи формування Європейського освітнього простору: навч. посіб. / за ред. Ф. Ващука, В. Лугового. Ужгород: ЗакДУ. 2011.
2. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття). К.: Райдуга. 1994. 61 с.
3. Підвищення ефективності освіти і науки як дієвого чинника розвитку та інтеграції в європейське співтовариство. *Рішення Колегії Міністерства освіти і науки України*. 2004. № 3/1–4 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v01-4290-04#Text>
4. Вища освіта України — європейський вимір: стан, проблеми, перспективи. *Рішення Колегії Міністерства освіти і науки України*. 2008. № 3/1–4. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS7507>
5. Про вищу освіту. *Закон України* від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
6. Деякі питання визнання в Україні іноземних документів про освіту: Порядок визнання здобутих в іноземних вищих навчальних закладах ступенів вищої освіти. *Наказ МОН України* від 5 травня 2015 р. № 504. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0614-15#Text>
7. Красняков Є. Міжнародні нормативно-правові акти про освіту та їхній вплив на формування державної політики в галузі освіти України. *Віче*. 2012. № 14 (323). С. 22–26.
8. Бугров В., Гожик А. [та ін.] Правові засади реалізації Болонського процесу в Україні: монографія / за заг. ред. В. Лугового, С. Калашникової. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. 156 с.
9. Токаренко О. Зміни у вищій освіті Польщі (1989–2012 рр.). *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2013. № 21.
10. Шаталова Л. Теоретико-правові аспекти адміністративної процедури визнання документів про освіту. *International Scientific Journal*. 2016. № 10.

REFERENCES

1. Artiomov, I., Vashhuk, O. (2011). Kontseptualni ta pravovi osnovy formuvannia Yevropeiskoho osvitnioho prostoru: navchalnyi posibnyk [Conceptual and Legal Foundations of the Formation of the European Educational Environment: textbook]. Za red. F. Vashhuka, V. Lughovogho, Uzhghorod: ZakDU (in Ukrainian).
2. Derzhavna natsionalna prohrama «Osvita» (Ukraina XXI stolittia) [State National Program «Education» (Ukraine of the 21st century)]. (1994). K.: Raiduha, 61 p. (in Ukrainian).
3. Pidvyshchennia efektyvnosti osvity i nauky yak diievoho chynnyka rozvytku ta integratsiii v Yevropeiske spivtovarystvo: Rishennia Kolehii Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny, 2004, № 3/1-4 [Improving the Efficiency of Education and Science as an Effective Factor of Development and Integration into the European Community: Resolution of the Chamber of the Ministry of Education and Science of Ukraine, 2004, № 3/1-4]. (in Ukrainian). <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v01-4290-04#Text>
4. Vyshcha osvita Ukrayiny — Yevropeyskyi vymir: stan, problemy, perspektyvy: Rishennia Kolehii Ministerstva osvity i nauky Ukrainy, 2008, № 3/1-4. [Higher Education in Ukraine — the European Dimension: status, problems, prospects: Resolution of the Chamber of the Ministry of Education and Science of Ukraine, 2004, № 3/1-4]. (in Ukrainian). <https://ips.ligazakon.net/document/MUS7507>
5. Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 r. № 1556-VII [On Higher Education: Law of Ukraine dated 01.07.2014 № 1556-VII]. (in Ukrainian). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

6. Деякі питання визнання в Україні іноземних документів про освіту: Порядок визнання здобуток в іноземних вишчих навчальних закладах ступенів вищої освіти: Nakaz MON України від 5 травня 2015 р. № 504, 2015. [Some Issues of the Recognition for the Foreign Documents on Education in Ukraine: Procedure for recognition of higher education degrees obtained in foreign higher education institutions: Decree of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 05 May 2015 № 504, 2015]. (in Ukrainian). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0614-15#Text>
7. Krasniakov, Ye. (2012). Mizhnarodni normatyvno-pravovi akty pro osvitu ta yikhniy vplyv na formuvannya derzhavnoi polityky v haluzi osvity Ukrainy [International Regulations on Education and Their Impact on the Formation of State Policy in the Field of Education in Ukraine]. *Zhurnal Verkhovnoi Rady Ukrainy «Viche»*, №14 (323), pp. 22–26 (in Ukrainian).
8. Buhrov, V., Hozhyk, A., Zarubinska, I., Zakharchenko, V., Kalashnykova, S., Koziiievskja, O., Luhovi, V., Orel, O., Shashkevych, Yu., Talanova, Zh., Shytikova, S. (2014). Pravovi zasady realizatsii Bolonskoho protsesu v Ukraini: monohrafiia [Legal Bases of Bologna Process Implementation in Ukraine: monograph]. Za zah. red. V. Luhovoho, S. Kalashnykovo, Kyiv: DP «NVTs «Priorytety», 156 p. (in Ukrainian).
9. Tokarenko, O. (2013). Zminy u vyshchii osviti Polshshi (1989–2012 rr.) [Changes in Higher Education in Poland (1989–2012)]. *Aktualni problemy sotsiologii, psykholohii, pedahohiky*, 21 (in Ukrainian).
10. Shatalova, L. (2016). Teoretyko-pravovi aspekty administratyvnoi protsedury viznannya dokumentiv pro osvitu [Theoretical and Legal Aspects of the Administrative Procedure for Recognition of Educational Documents]. *International Scientific Journal*, 10 (in Ukrainian).

С. Коваленко, Н. Бовтрук

ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ ПРОЦЕДУРЫ НОСТРИФИКАЦИИ В СТРАНАХ ЕС И УКРАИНЕ

В статье проведен анализ по проведению процедуры нострификации в странах ЕС и Украине, охарактеризован понятийно-терминологический аппарат по нострификации, определены теоретические, организационные, содержательные и процессуальные основы по проведению нострификации в странах ЕС и Украине. Определены основные недостатки и перспективы совершенствования процедуры признания документов об образовании в Украине путем использования международного опыта.

Ключевые слова: нострификация, признание документов об образовании, эквивалентность квалификаций, зона европейского пространства, европейское пространство, международная интеграция, Болонский процесс, Лиссабонская конвенция.

S. Kovalenko, N. Bovtruk

IMPLEMENTATION OF THE NOSTRIFICATION PROCEDURE IN THE EU COUNTRIES AND UKRAINE

The article analyses the nostrification procedure in the EU and Ukraine, describes the conceptual and terminological apparatus for nostrification, outlines the theoretical, organizational, substantive and procedural principles for nostrification in the EU and Ukraine. The regulatory framework for the implementation of the nostrification procedure in the EU countries and in Ukraine is described. In particular, such normative legal documents regulating the issues of nostrification as the Lisbon Convention, the Sorbonne Declaration, the Bologna Convention (Joint Declaration of the Ministers of Education of Europe) and additional legal documents on their interpretation are considered in detail. The legislative base of Ukraine in the field of recognition of foreign documents on education is also studied: strategic documentation on education, namely, the State National Program which is called «Education» (Ukraine of the XXI century), resolutions of the Chamber of Ministry of Education and Science of Ukraine: «Improving the efficiency of education and science as an effective factor» (Improving the efficiency of education and science as an effective factor of development and integration into the European community: Resolution of the Chamber of the Ministry of Education and Science of Ukraine, 2004, № 3 / 1-4 <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v01-4290-04#Text>), «On deepening the integration of science and education in modern conditions» (2006), «Higher education in Ukraine — the European dimension: status, problems, prospects» (Higher education in Ukraine — the European dimension: status, problems, prospects: Resolution of the Chamber of the Ministry of Education and Science of Ukraine, 2008, № 3 / 1-4, <https://ips.ligazakon.net/document/MUS7507>), the Law of Ukraine «On Higher Education» released on 01.07.2014, and the Decree of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 504 released on 05.05.2015 (registered by the Ministry of Justice of Ukraine on 27.05.2015, № 614/27059) «Some issues of the recognition for the foreign documents on education in Ukraine», which approved the Procedure for recognition of higher education frames obtained in foreign higher education establishments. The peculiarities of the nostrification procedure in such EU countries as Poland and the Czech Republic are considered. The main shortcomings and prospects of improving the procedure for recognition of educational documents in Ukraine through the use of international experience are identified.

Наукове видання

**ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

- Психологія
- Педагогіка

**PEDAGOGICAL EDUCATION:
THEORY AND PRACTICE.
Psychology. Pedagogy**

Збірник наукових праць № 34 (2) • 2020

Науково-методичний центр видавничої діяльності
Київського університету імені Бориса Грінченка

Завідувач НМЦ видавничої діяльності *М.М. Прядко*
Заступник завідувача НМЦ видавничої діяльності, відповідальна за випуск *А.М. Даниленко*
Редактор україномовних текстів *Л.В. Потравка*
Редактор англomовних текстів *Л.Ю. Столітня*
Художній редактор *Т.В. Нестерова*
Комп'ютерна верстка й технічне редагування *Н.В. Клименко*

Підписано до друку ????.202? р. Формат 60x84/8.
Ум. друк. арк. ???, Обл.-вид. арк. ???, Наклад ??? пр. Зам. № 1-??.

Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, 04053, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4013 від 17.03.2011 р.

Попередження! Згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права» жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена на будь-яких носіях, розміщена в мережі Інтернет без письмового дозволу Київського університету імені Бориса Грінченка й авторів. Порушення закону призводить до адміністративної, кримінальної відповідальності.